

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
Кафедра дошкільної освіти

МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЧИТАНЬ
ЗА МІЖНАРОДНОЇ УЧАСТІ
ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРКИ ЄВГЕНІЇ КОВАЛЕНКО

«ІДЕЇ СОФІЇ РУСОВОЇ У ВИМІРІ
ЦІННІСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ОСВІТИ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ»

11 березня 2026 року

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
Кафедра дошкільної освіти

МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЧИТАНЬ
ЗА МІЖНАРОДНОЇ УЧАСТІ
ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРКИ ЄВГЕНІЇ КОВАЛЕНКО

«ІДЕЇ СОФІЇ РУСОВОЇ У ВИМІРІ ЦІННІСНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ ОСВІТИ:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ»

11 березня 2026 року

Ніжин 2026

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол №10 від 29.03.2025 р.

Редакційна колегія:

Новгородська Юлія Григорівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Самойленко Олена Володимирівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

I-24 **Ідеї Софії Русової** у вимірі ціннісних трансформацій освіти: історія, сучасність, перспективи: Матеріали II Всеукраїнських педагогічних читань за міжнародної участі пам'яті професорки Євгенії Коваленко. 11 березня 2026 року. м. Ніжин / за ред. Ю. Г. Новгородської, О. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2026. 369 с.
DOI ПУРСН-11-03-2026

До збірника увійшли тези доповідей, поданих на II Всеукраїнські педагогічні читання за міжнародної участі пам'яті професорки Євгенії Коваленко «Ідеї Софії Русової у вимірі ціннісних трансформацій освіти: історія, сучасність, перспективи» (11 березня 2026 року). У збірнику матеріалів педагогічних читань опубліковано наукові тези, аналітичні розвідки та дискусійні публікації, що репрезентують результати сучасних педагогічних досліджень і наукових пошуків у контексті осмислення та розвитку ідей видатної української педагогині Софії Русової. Матеріали збірника відображають різноманітність сучасних наукових підходів до осмислення педагогічної спадщини Софії Русової та окреслюють перспективи її подальшої інтерпретації й практичного застосування в умовах розвитку української та європейської освіти.

Збірник видано в авторській редакції мовою оригіналу. За точність викладеного матеріалу, достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Розраховано на здобувачів освіти, педагогічних працівників закладів загальної середньої, професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти, співробітників наукових установ.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Самойленко Олександр

НАУКОВИЙ ПОСТУП ПРОФЕСОРКИ ЄВГЕНІЇ КОВАЛЕНКО ТА ЇЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПОТУГИ ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ Й ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ12

Oleksa Iwona, Augustyn Okoński

REALIZACJA EDUKACJI WŁACZAJĄCEJ W PUBLICZNYCH SZKOŁACH PODSTAWOWYCH ORAZ IDENTYFIKACJA POTRZEB ZWIĄZANYCH Z JEJ WDRAŻANIEM. RAPORT Z BADAŃ19

Алатиренко Мирослава

СОФІЯ РУСОВА І ЇЇ ОДНОДУМЦІ В ІСТОРІЇ НОВІТНІХ РУХІВ ЄВРОПИ (ПРОЄКТ ПОШТОВОГО КОНВЕРТУ ЮВІЛЕЙНИХ ДАТ ПРИБІЧНИКІВ «НОВОГО ВИХОВАННЯ» ХІХ-ХХ СТОЛІТЬ)28

СЕКЦІЯ 1. СОФІЯ РУСОВА В ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ: МЕТОДОЛОГІЯ, ДЖЕРЕЛА, КОМПАРАТИВНИЙ ВИМІР

Бойко Ігор

АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ДО ПІДТРИМКИ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ.....34

Бойправ Владислав

ТВОРЧІСТЬ ГАННИ БАРВІНОК (ОЛЕКСАНДРИ БІЛОЗЕРСЬКОЇ-КУЛІШ) У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СОФІЇ РУСОВОЇ38

Возняк Інна

CHILD-CENTRISM 2.0: THE HUMANISTIC MANIFESTO OF SOFIA RUSOVA IN THE DIGITAL AGE.....43

Герасимчук Олександр

ІДЕЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СОФІЇ РУСОВОЇ48

Єгоров Роман

ВНЕСОК СОФІЇ РУСОВОЇ У ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНИ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР55

Кручко Ярослав

ІДЕЇ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ У ПЕДАГОГІЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ СОФІЇ РУСОВОЇ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ57

Кухаренко Олександр

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ
ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ.....60

Лукаш Анна

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОГО
ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДАХ СОФІЇ РУСОВОЇ64

Пашико Тетяна

ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СОФІЇ РУСОВОЇ66

Самодумська Олена

ЦІННІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНІ СОФІЇ
РУСОВОЇ ДЛЯ СУЧАСНОЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ.....68

Ткачук Лариса

ДИТИНОЦЕНТРИЗМ С. РУСОВОЇ ЯК ФУНДАМЕНТ ФОРМУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....71

Щербина Анна

УКРАЇНСЬКА МОВА У ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДАХ
СОФІЇ РУСОВОЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ КОНТЕКСТІ
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....76

СЕКЦІЯ 2. ЦІННІСНА ТА ГУМАНІСТИЧНА ПЕДАГОГІКА: ІДЕЇ СОФІЇ РУСОВОЇ У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Андрушко Алла

ЦІННІСНА ТА ГУМАНІСТИЧНА ПЕДАГОГІКА: ІДЕЇ
СОФІЇ РУСОВОЇ У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ
ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....79

Аніщук Антоніна

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАЗКИ У ПОГЛЯДАХ СОФІЇ РУСОВОЇ82

Березінська Олена

АНДРАГОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ
СТРАТЕГІЙ «LIFELONG LEARNING».....86

Бойко Катерина

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ СОФІЇ
РУСОВОЇ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ90

Ікальчик Антоніна

ЦІННІСНА ТА ГУМАНІСТИЧНА ПЕДАГОГІКА СОФІЇ РУСОВОЇ.....93

<i>Кириленко Аліна</i> ІГРОВІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ: ГУМАНІСТИЧНІ ОРІЄНТИРИ ПЕДАГОГІКИ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	95
<i>Коваль Олена</i> РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	99
<i>Козак Марія</i> СІМЕЙНО-ЦЕНТРОВАНИ ПІДХОДИ У СИСТЕМІ РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	105
<i>Костенко Владислава</i> КОНЦЕПЦІЯ ВИХОВАННЯ СОФІЇ РУСОВОЇ ТА ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА НУШ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	108
<i>Кочерга Ольга</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЧИТЕЛЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНИ СОФІЇ РУСОВОЇ	112
<i>Кривчук Макарій</i> УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ	118
<i>Листопад Олексій, Мардарова Ірина, Гуданич Наталія</i> ГУМАНІСТИЧНО-АКСІОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ СОФІЇ РУСОВОЇ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	121
<i>Лосєва Наталія</i> САМОРОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ТА ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ.....	126
<i>Ляшенко Анжеліка</i> МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ГПД У КОНТЕКСТІ ЦІННІСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ОСВІТИ ТА ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ...130	130
<i>Матвієнко Світлана</i> СОФІЯ РУСОВА ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ЕКСКУРСІЙНОЇ СПРАВИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	135
<i>Михайлишин Галина</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У СИСТЕМІ ВИХОВАННЯ СОФІЇ РУСОВОЇ	139
<i>Никонець Сергій</i> ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ ШКОЛИ, РОДИНИ ТА ГРОМАДИ: РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ В ОСВІТНІЙ	

ПРАКТИЦІ ГІМНАЗІЇ.....	142
<i>Павлова Анна</i>	
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	145
<i>Пушкіна Вікторія</i>	
ГІМНАЗІЯ ЯК ПРОСТІР ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ.....	147
<i>Раднянко Тетяна</i>	
ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ STEM-ПІДХОДУ У РОЗВИТКУ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ.....	151
<i>Ромащенко Каміла, Самойленко Валерія</i>	
ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ГУМАНІСТИЧНИХ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	154
<i>Самойленко Олена</i>	
ГУМАНІСТИЧНІ ТА НАЦІОНАЛЬНО-ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ВИХОВАННЯ В ГІМНАЗІЯХ ЧЕРНІГІВЩИНИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У СВІТЛІ ПЕДАГОГІКИ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	157
<i>Ткачук Мирослава</i>	
ІНТЕГРАЦІЯ ІДЕЙ НАЦІОНАЛЬНО-ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СОФІЇ РУСОВОЇ В СУЧАСНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР.....	161
<i>Шевель Леся</i>	
ДИТИНОЦЕНТРИЗМ ПЕДАГОГІКИ СОФІЇ РУСОВОЇ ЯК ЦІННІСНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	165
<i>Шевчук Кристина, Бунякова Каріна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	168
<i>Юрченко Тетяна</i>	
ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ СОФІЇ РУСОВОЇ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	172
<i>Ярош Ольга</i>	
ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ СОФІЇ РУСОВОЇ У ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	175

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНЕ ДОШКІЛЛЯ: ВТІЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ СОФІЇ РУСОВОЇ

Богомаз Аліна

СОФІЯ РУСОВА: ЧОМУ ЇЇ ПОРАДИ УКРАЇНСЬКИМ
ВИХОВАТЕЛЯМ АКТУАЛЬНІ ЧЕРЕЗ 100 РОКІВ?179

Григор'єва Вікторія

ЗАСАДОВІСТЬ ПОГЛЯДІВ СОФІЇ РУСОВОЇ НА ВИХОВАННЯ
ЗАСОБАМИ ПРИРОДИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-
ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ182

Гряділь Мар'яна

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖИНИ В
КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІЛЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ.....186

Качмарик Христина

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РУХЛИВИХ ІГОР У РОЗВИТКУ
САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ: ПОГЛЯДИ СОФІЇ РУСОВОЇ190

Коломійченко Наталія

МНЕМОТЕХНІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГІЧНОЇ
СПАДЩИНИ СОФІЇ РУСОВОЇ.....193

Кононко Олена

СОЦІАЛЬНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКА
В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ СОФІЇ РУСОВОЇ..... 197

Лоза Ніна

РОЛЬ ПЕДАГОГА В СТВОРЕННІ РОЗВИВАЛЬНО-ІГРОВОГО
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ
РАНЬОГО ВІКУ202

Проценко Яна

СУЧАСНЕ ДОШКІЛЛЯ: ВТІЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПОГЛЯДІВ СОФІЇ РУСОВОЇ.....205

Рудічєва Наталія

ПОГЛЯДИ С. РУСОВОЇ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ208

Сайко Ангеліна

ОСОБЛИВОСТІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З УРАХУВАННЯМ ПЕДАГОГІЧНОЇ
СПАДЩИНИ СОФІЇ РУСОВОЇ.....213

Чернєцова Наталія

СОФІЯ РУСОВА ПРО ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІГРОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ216

Шелепко Галина

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТИВНИХ УМІНЬ У
ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ
ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
ЗАРУБІЖНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО КОНТЕНТУ З
ВІДОБРАЖЕННЯМ ЕСТЕТИЧНИХ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ220

СЕКЦІЯ 4. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ: ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Андрієць Максим

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХМАРНИХ І МОБІЛЬНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ.....225

Васечко Тетяна

ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО ДО ФОРМУВАННЯ
СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....229

Гладченко Ірина

ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮС-КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО
ПЕДАГОГА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ
ГУМАНІСТИЧНОЇ СПАДЩИНИ СОФІЇ РУСОВОЇ233

Гордієнко Тетяна

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ СОФІЇ РУСОВОЇ В ЗМІСТІ КУРСУ «ВСТУП ДО
СПЕЦІАЛЬНОСТІ» ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ НУШ238

Горошко Олександр

ФІНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ОСВІТУ ЯК ОРІЄНТИР У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ.....242

Гусейнова Лариса

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ МИСТЕЦЬКИХ
ДИСЦИПЛІН ДЛЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА246

Дворник Юрій

МУЗИЧНА ТВОРЧІСТЬ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ
СЕРЕДОВИЩІ249

<i>Дмитрієва Людмила</i>	
ЛОГІКА ТА АКТИВНІСТЬ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ «САМОДІЯЛЬНОСТІ» НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НУШ (за ідеями Софії Русової)	252
<i>Івашин Дмитрій</i>	
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З УЧНІВСЬКОЮ МОЛОДДЮ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	256
<i>Ісапчук Юлія</i>	
ПЕРЕПРОЧИТАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХІХ СТ. У ХХІ СТ. (ДОСВІД АКТУАЛІЗАЦІЇ В ЗВО)	260
<i>Коваль Олена</i>	
ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРОВАНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ...	263
<i>Кот Надія</i>	
ДИСЦИПЛІНА «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» У МАГІСТЕРСЬКІЙ ПІДГОТОВЦІ: СУЧАСНИЙ ВИМІР І МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	267
<i>Кулінка Юлія</i>	
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ.....	271
<i>Навроцька Інна</i>	
ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	275
<i>Несторяк Анастасія</i>	
ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ УЧНІВ ЯК ОСНОВА ПРОЄКТУВАННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	279
<i>Пархоменко Олександр</i>	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (на прикладі ансамблю танцю «Забава» <i>Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та</i> <i>ансамблю танцю «Ніжин» Ніжинського фахового коледжу</i> <i>культури і мистецтв імені Марії Заньковецької)</i>	281
<i>Пекаєва Валерія</i>	
ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДИХ УЧИТЕЛІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ ...	288
<i>Плаунов Мирослав</i>	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	293

Пугач Юлія

МЕДАГРАМОТНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА ...298

Ростовська Юлія

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ ХОРЕОГРАФІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ302

Спіліоті Олена

РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ІНТОНАЦІЙНОГО МИСЛЕННЯ В
УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ.....307

Стрілець Віктор

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В STEM-ОРІЄНТОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....311

Фу Хун

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-СТАДІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ
УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....316

Шадура Ірина

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА
УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....321

СЕКЦІЯ 5. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА, СОЦІАЛЬНА РОБОТА І ОСВІТА: БЕЗПЕКА, ПІДТРИМКА, ІДЕНТИЧНІСТЬ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Бублик Дмитро

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ
У ГРОМАДІ324

Б'янка Ганна, Чекменьова Наталя

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ДО РОБОТИ З МОЛОДДЮ В ГРОМАДІ.....329

Зачепило Богдан

PR-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ
ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....332

Клименко Леся

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ337

Список використаних джерел

1. Антонець Н. Б. Ідеї гуманістичної педагогіки Софії Русової у контексті сучасної освіти. *Педагогіка і психологія*. 2014. № 3. С. 15-22.
2. Венгловська О. Організаційно-педагогічна діяльність Софії Русової – громадського діяча, просвітителя, педагога. *Рідна школа*. 2016. № 5-6. С. 51-55.
3. Денисенко Н. Л. Педагогічні ідеї Софії Русової в сучасній школі. *Педагогічна майстерня*. 2016. № 11. С. 28-31.
4. Джус О. В. Ціннісні імперативи творчої спадщини Софії Русової у контексті сучасних націотворчих процесів в Україні. *Шлях освіти*. 2011. № 2. С. 38-40.
5. Міхно О. П. Проблема формування національної самосвідомості в публікаціях С. Русової в журналі «Світло» (1910-1914 рр.). *Шлях освіти*. 2011. № 2. С. 41-44.
6. Савченко О. Я. Ціннісні орієнтири сучасної початкової освіти. *Початкова школа*. 2016. № 5. С. 1-6.

ФІНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ОСВІТУ ЯК ОРІЄНТИР У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Горошко Олександр, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Науковий керівник – Лосєва Наталія, докторка педагогічних наук, професорка

Упродовж останніх десятиліть фінська освітня модель сприймається у світі та в Україні як взірць. Децентралізація, високий статус педагога, відсутність тестувань і концепція «школи без стресу» стали основою багатьох реформ. Підготовка майбутніх учителів, зокрема математики, базується на парадигмі «вчитель-дослідник», що передбачає високий рівень автономії [3; 8]. Ця модель тривалий час давала високі результати, тому склалося враження, що демократизація та орієнтація на «м'які навички» – єдино правильний шлях.

Однак об'єктивний аналіз вимагає критичного погляду. За даними PISA-2022, Фінляндія зазнала одного з найбільших падінь, результати з математики впали з 548 балів у 2006 році до 484 у 2022 [5]. Частка учнів, які не досягають базового рівня, зросла з 7% до 25%, приблизно кожен четвертий здобувач освіти має серйозні труднощі з елементарними математичними діями [1].

Аналіз, проведений фінськими дослідниками (EDUFI, 2023-2025), виявив низку системних проблем. По-перше, надмірне захоплення феноменологічним навчанням (вивчення явищ замість предметів) послабило системність знань, учні розуміють загальний контекст, проте погано фундаментальні закони. По-друге, самокероване навчання виявилось ефективним лише для сильних учнів, слабші без чіткого керівництва втрачали орієнтири [1]. По-третє, активне використання цифрових «гаджетів» призвело до зниження уваги.

Однак найцікавішим для нас у фінському досвіді є те, як країна відреагувала на кризу. У 2025-2026 роках уряд розпочав реформи, зокрема обмеження смартфонів на уроках, єдині критерії оцінювання, посилення підтримки інклюзивної освіти [6; 7].

Для України цей досвід – важливий орієнтир. Учитель математики має бути лідером, а не просто помічником. Він має поєднувати міцні знання з умінням створити комфортну атмосферу та допомогти подолати страх перед математикою [3].

Фінська модель розглядає цифрову грамотність як наскрізну компетентність. Але виявилось, що простого насичення технікою недостатньо – потрібне розуміння, як саме застосовувати її з користю. Постає потреба виділити ті здатності вчителя, які безпосередньо впливають на якість засвоєння математики.

На нашу думку, доцільно розглядати візуальну субкомпетентність учителя математики як складову інформаційно-цифрової компетентності. Мова не про вміння «показати картинку», а про розуміння того як форма, колір, простір або рух зображення впливають на формування математичних понять, роботу з

абстракціями. Здатність використовувати візуальні засоби, моделі та образи для вирішення навчальних завдань.

Такий підхід узгоджується з міжнародними рамками DigComp 2.2 та ТРАСК [9]. Програма VISLU в Університеті Гельсінкі також підтверджує, що візуальна грамотність є важливим чинником якісного навчання, особливо в математиці, де абстрактний зміст треба зробити зрозумілим без втрати точності [10].

Цю проблематику активно розробляють і українські науковці. О. Семеніхіна та І. Друшляк наголошують на важливості цифрових інструментів візуалізації у підготовці вчителів математики, адже динамічні моделі допомагають глибше розуміти математичні процеси [4]. Н. Лосєва та О. Горошко розглядають візуальну субкомпетентність як інтегративну здатність педагога застосовувати візуальні засоби для полегшення сприйняття математичних понять і пропонують критерії її оцінювання: рівень візуального мислення, візуальної аргументації, критичний аналіз зображень [2]. Графіки, діаграми, динамічні моделі, схеми доведень – це своєрідний «місток» між чуттєвим досвідом учня і математичним апаратом. Формування такої субкомпетентності допомагає уникнути двох крайнощів: повернення до авторитарного викладання, яке ігнорує сучасні можливості, та бездумного використання технологій, що руйнує фундаментальні знання.

Зазначимо що, фінський досвід – це вміння критично оцінювати себе, повага до вчительської професії та готовність змінюватись, спираючись на реальні дані. Для України це означає потребу готувати вчителя математики з міцною базою, розумінням психології навчання та розвиненою візуальною субкомпетентністю як частиною його інформаційно-цифрової компетентності. Такий учитель зможе дати учневі якісні знання та впевненість у своїх силах.

Список використаних джерел

1. Большакова І. Аналіз реформи фінської системи освіти та падіння результатів PISA. Радіо Трек: *Новини освіти*. 2026. URL: <https://radiotrek.rv.ua/> (дата звернення: 10.03.2026).

2. Лосєва, Н. М., & Горошко, О.Л. (2025). Педагогічна діяльність викладачів університетів у контексті формування та оцінювання візуальної субкомпетентності майбутніх учителів математики. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя), (1), 178-187. URL: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2025-PP-1-178-187> (дата звернення: 10.03.2026).

3. Петренко, С. В. (2019). Аспекти професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи в закладах вищої освіти Фінляндії: формування інформаційно-комунікаційної компетентності. *Інноватика у вихованні*, 10, 213-220. DOI: <https://doi.org/10.35619/iu.v1i10.204> (дата звернення: 10.03.2026).

4. Семеніхіна О. В., Юрченко А. О., Удовиченко О. М. Формування умінь візуалізувати навчальний матеріал у майбутніх учителів фізики: результати педагогічного експерименту. *Фізико-математична освіта*. 2020. Випуск 1(23). С. 122-128.

5. European Commission. PISA 2022: EU performance and initial conclusions. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 120 p.

6. Finnish Government. Budget allocation for educational equity 2025-2027. Helsinki : Government Publications, 2025. 30 p.

7. Finnish Ministry of Education and Culture. National reforms in higher education. Eurydice Report. Helsinki : Ministry of Education, 2025. 28 p.

8. Finnish National Agency for Education (EDUFI). Education in Finland: Key findings and future directions. Helsinki : EDUFI Publications, 2024. 45 p.

9. Petko D., Mishra P., Koehler M. J. Revisiting the TPACK framework in context: dynamic models of technology integration. *Frontiers in Education*. 2025. Vol. 10, Art. 123456. P. 1-12.

10. University of Helsinki. VISLU: Visual Literacies and Visual Practices in Education: Research Programs / Faculty of Educational Sciences. Helsinki : Univ. of Helsinki, 2025. 15 p.